

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINICĂ

Anul II. — No. 2

12 Ianuarie, 1897

CONGRESUL LIGII

Astăzi, Duminică, se întrunesc delegații Secțiunilor Ligii din țară în Congres extra-ordinar, ca printr'un vot comun să curme o regretabilă desbinare, ce se ivise în sinul acestei asociațiuni scumpe fie cărui Român.

Dacă a existat vr'odată o reuniune de forțe în vederea unui scop într'adevăr mare, într'adevăr sublim aceasta a fost și este fără îndoială «*Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor*».

Ea n'a fost creată, în sensul propriu al cuvîntului, ea *isvorîse* ca elementară putere din adîncurile sentimentului general al tuturor Românilor, din conștiința permanentelor noastre interese naționale.

Dovadă a unui grad înalt de energie comună, Liga avea și are menirea să răspundă unor trebuințe mari și imperioase, în lupta noastră pentru conservarea celui mai prețios patrimoniu ce-l avem: naționalitatea neamului nostru.

Toată suflarea românească știe și simte rațiunea de a fi a Ligii, fie care minte inteligentă și fie care suflet curat și nobil înțelege și simte, că firea intimă a Ligii fiind *unitatea* culturală, și organizațiunea acestei asociațiuni *unitară* trebuie să fie.

Dacă dificultățile generale în cari ne găsim au înrîurit în mod păgubitor asupra caracterului unitar al Ligii, patriotismul adevărat ne dictă să unim toate forțele noastre proprii, ca astfel întăriți să putem răsbi înainte.

Cînd adversarii noștri ne atacă concentric și fără contenire, cînd știm că loviturile lor nu au alt obiectiv, decît însăș naționalitatea noastră, și cînd avem

profunda convingere, că prin unire în gînd, în simțiri și fapte am putea paraliza toate atacurile lor, nu ni se impune oare, nouă tuturor, obligațiunea morală de a face toate sacrificiile imaginabile, spre a stringe rîndurile noastre și a face din Ligă o fortăreață formidabilă de rezistență?

Delegații Ligii se adună din toate părțile țării, togmai ca să dea *tărie* Ligii și s'o pună în pozițiune de a merge ea *însăș unită* înainte.

Să nu uităm, că timpul șterge toate animositățile, și că istoria neamurilor nu ține seamă, decît de *fapte, de fapte mari și positive*.

Iar cea mai mare faptă pe care trebuie s'o săvîrșim noi, generațiunea actuală, este apărarea existenței noastre naționale.

Să ne emancipăm decî cu bărbătească virtute de toate reflexele pasiunilor noastre, și să ne avîntăm cu gîndul în sferă senină a idealurilor cari trebuie să călăuzască faptele noastre.

Liga să ne fie nouă tuturor un simbol de dragoste între noi înșine, și între noi și frații noștri cari luptă, suferă și jertfe grele aduc pentru cauza sfîntă a Românismlui.

Din partea noastră credem, că numai scopul senin și nobil al Ligii va anima pe toți membrii Congresului ei, și că spiritul păcii și al buneî înțelegeri va face cu putință, ca Congresul să izbutească în patriotica sa misiune.

Salutăm decî pe delegații întruniți și dorim, ca hotărîrile lor să aibă efectul pe care îl așteaptă țara și națiunea întreagă.

IN POLITICA EXTERIOARA

Calmul obicinuit al serbătorilor a făcut anul acesta loc unei neliniști generale. Se prevăd schimbări în politica generală.

Pretextul «schimbărilor» de vederi în politica pe care o fac marile puteri în Orient e tot cel obicinuit: durerea Europei pentru sărmanii creștini din Imperiul Otoman! E incontestabil, că soarta acestor din urmă e tristă și trebuie să înduioșeze pe omul de cultură. Dar politica mare vizează scopuri mari și bine definite. Sentimentalismul nu o mișcă nici-odată, ci exclusiv considerațiunile de *interes real*. Ar trebui să fie cine va naiv, ca să creadă de pildă, că Lordul *Salisbury* și-a modificat opiniile în privința Turciei din cauza măcelurilor comise în Armenia!

Sunt și popoare, mai ales în Orient, cari cred, că într'adevăr dintr'un asemenea sentimentalism ar purcede unul sau altul din marile State europene în politica sa.

Epoca acestui romantism în diplomația Statelor mari, dacă a existat de fapt vreodată, aparține azi domeniului istoric.

Diplomația de azi e cu desăvârșire pozitivă, ea este un joc de forțe în vederea unor scopuri lămurite pentru fie-care Stat, și mai mult sau mai puțin străvezii pentru cele-l'alte.

Signatura anului nou este numirea contelui *Muravieff* în funcțiunea de diriguitor al politicii externe a Rusiei.

Numirea această a produs o furtunoasă senzațiune în presa germană, și de sigur și în cercurile hotăritoare ale Întreitei Alianțe. Se aștepta, nu-i vorba, de mult și cu nerăbdare numirea unui diplomat rus în locul decedatului *Lobanof*. Să făcuseră deosebite conjecturi și se pomenea cind numele *Stahl*, cind *Nelidoff*, cind *Șișchin* și chiar *Vorontzoff-Dașcheff*. Numit a fost însă *Muravieff*, ambasadorul Rusiei la Curtea din Copenhaga.

Senzația produsă de această numire e explicabilă: Conte *Muravieff* se bucură de reputația de *slavofil* sau *panslavist*. Se zice că ar fi animat de aceleași vederi politice cari se atribuesc d-lui *Pobiedonoseff*,

spiritul conducător al sinodului rusesc și al societății *slave* de bine-facere din Petersburg.

În Europa se ține morțiș la credința, că aceste cercuri panslaviste tind să împingă oficiala politică rusească cu mai multă energie în direcția plănuirilor panrusești.

Scriitorii ruși de renume s'au îngrijit din vreme a schița și pe hirtie asemenea plănuiri, iar amicii culturii occidentale trebuiau să simtă fiori reci, cind cetiau și vedeau anumite scrieri cu anumite harte.

Ministrul actual de externe al Rusiei aparține, zice-se, acestor cercuri, cari se ocupă cu oare-care predilecție cu confecționarea acelor certe harte. Iată cauza senzației. Dar contele *Muravieff* este și un mare adversar al Germanilor. Aceasta nu ar trebui să surprinză pe nimeni, pentru că *Panslavismul* nu are, în definitiv, decit un singur mare adversar: *Germanismul*.

Ori și cine aruncă ochii pe o hartă etnografică a Europei trebuie să înțeleagă numai decit, că dacă tendința panslaviștilor este o primejdie pentru noi, micile națiuni din Orient, ea constituie un pericol tot atit de grav și pentru Germani. Aceasta au început s'o înțeleagă de cîtiva ani și ei întru citva. Germanii cu vederea limpede și judecata calmă înțeleg și se prepară. Dar Principele de Bismarck nu înțelege lucrurile astfel. Cu toată inteligența lui, fenomenală, el vede și astăzi raportul dintre Germani și Ruși prin ochelarii săi dela 1866.

În zadar, ori și cit de mare ar fi perspicacitatea unui om politic, el tot *om* rămîne, și ține une-ori cu tenacitate mai mult sau mai puțin cerbicoasă la punctele sale de vedere, ori și cit de învechite și *de fictive* ar fi ele, ori cit evoluția evenimentelor le-ar fi răpit ori-ce consistență.

Așa se explică «desvălirile» lui Bismarck. El voia să izoleze din nou pe Germania de Austria spre a o sili să se apropie de Rusia, vechiul său ideal politic. Dar actuala politică oficială ce se face la Berlin, nu pare a împărtăși învechitul punct de plecare al cancelarului de fier.

Situațiile politice nu se petrifică. Evenimente nasc evenimente, evoluția își urmează călea, dar această cale nu a fost nici-o dată o linie dreaptă, ci vecinic un zig-zag. De aceea și situațiile politice mereu se schimbă și oamenii politici, ori cine și ori cit de mari ar fi ei trebuie să se acomodeze situațiilor. Nu un om, chiar geniul ideal politic să fie, poate interverti situațiile politice. Ele sunt produsul legilor care regulează întreaga fire, iar aceste legi nu sunt opere parlamentare sau diplomatice.

Că cercurile hotărâtoare dela Berlin își dau seama de situația generală și nu mai înclină spre utopia Bismarckiană, aceasta se vedește din invitarea, ce s'a făcut conelui Goluchowsky de a veni la Berlin.

Această vizită pare a fi un semn, că Triplica ține la ființa ei mai departe, și vrea să șteargă efectul pe care l'așu produs «desvălirile» eremitului dela Friedrihsruhe.

Mai ales azi, cind politica rusească pare a fi condusă cu temperament *slavofil pronunțat*, Triplica este constrinsă nu numai să existe, ci să se și consolideze.

Spre acest sfârșit însă ea ar trebui să-și analizeze cu luare aminte *forțele sale, și să deosebească pe cele reale de cele fictive*. Una din aceste *absolut fictive forțe* este construcțiunea potemkiniană a Statului maghiar. Acest Stat este călciul ahileic al Triplei Alianțe, *ceea ce nu ar trebui scăpat din vedere*, nici la Viena, nici la Berlin.

MOMENTUL NATIONAL IN CULTURĂ

I

Ziceam în articolul precedent, că spre a înțelege importanța principiului național în cultura modernă, trebuie să ne lămurim mai întâi asupra noțiunii *cultură*.

Am putea deschide pe *Bukle, Guizot, Gibbon, von Hellwald, Henne am Rhyn* etc. și am găsi definiții în abundență. Vorba e însă, să ne facem o idee despre *cultură* în legătură cu cel ce a creat-o. N'am profita însă mult, dacă ne-am măriți a constata d. p. că Grecii antici au luat cultura lor de la popoare asiatică și africane, că Romanii n'așu fost decit elevii elenilor etc.

Chestiunea trebuie privită din puncte de vedere mai generale.

Înainte dar de a da o definiție *culturii*, să ne întrebăm: ce rost are *omul* pe pământ?

Esența vieții omenestii și a popoarelor se zidă în luptă, și ast-fel și scopul omului pe pământ nu poate fi decit *luptă pentru existența sa și al grupării sociale*, din care face parte, înțelegând sub grupări sociale grupările *naturale* ale omenimii în *horde, triburi, popoare, naționalități-națiuni și nații*.

Omul nu trăește în omenire, ci în una din părțile ei concrete, care din punctul

de vedere al vieții practice nu are de a face cu conceptul etnografic vast și elastic al «omenimii».

Intelectualicește, și în parte chiar fizicește, omul este un simplu *product* al grupării căreia îi aparține. *Ea*, această grupare socială și nu «omenimea», l'a deprins să gindească, *ea* l'a învățat să formeze cuvinte și să le lege ca să-și poată exprima o gândire, și tot *ea* a sădit în adâncimele sufletului său sentimentele de care este stăpinit*.

Individul poate părăsi gruparea sa socială, dar el își face o iluzie, dacă crede că prin aceasta el poate intra în «omenire», pentru că el nu intră decit în rândurile *unei alte grupări sociale*, a unei grupări *străine* de el.

Fără grupare socială, individul nu e decit o ficțiune, sau cel mult un fel de *Robinson Crusoe*.

Această neputință a individului de a se menține în afară de sfera unei grupări sociale, este o lege socială fundamentală în evoluțiunea culturii.

Numai în grupare socială individul are putința a se apropia de ținta tuturor rivirilor sale: de *concepția binelui*, pentru

* Vezi Dr. Ludwig Gumplowicz, *Grundriss der Sociologie*, Viena, Manz, 1885, pag. 167 et seq.

că însă această concepție nu este înăscută individului, ci un simplu reflex al grupării sociale, și ast-fel numai în aceasta el poate găsi mijloacele pentru lupta, pe care el nevoit e a o purta spre acest sfârșit.

Grupările sociale sunt multe și variate, și ca toate lucrurile din lume ele sunt supuse principiului mișcării.

Mișcarea însă și alte legi sociale fac, ca toate aceste grupări să treacă prin o serie neîntreruptă de succesive și variate faze de schimbări, pe cari le numim *desvoltare*.

Precum deci individul este un product al mediului său social, evident că tot ast-fel și cele mai multe ale sale trebuințe pînă sus la concepția binelui, care însă nu o întilnești decit la grupuri sociale mai dezvoltate, nu sunt decit rezultate ale grupării sale. Gruparea socială îi crează toate aceste trebuințe, în afară de cele pur fiziologice, și numai prin ea el poate găsi satisfacțiunea lor în oare-care grad.

Grupările sociale fiind complexe organice, ele cresc și să înmulțesc și în aceiași măsură cresc și se înmulțesc și trebuințele lor. De aci lupte între grupările sociale heterogene, și de aci pornește și în istorie formațiunea Statelor cu toate peripecțiile lor.

Pornirea grupărilor sociale spre satisfacerea trebuințelor lor, este în acelaș timp și mobilul puternic al tuturor frământărilor omenești de a descoperi tainele naturii, și de a pune stăpînire pe forțele ei.

Precum între grupările sociale, începînd de la horda primitivă a timpurilor preistorice și pînă la națiunile culturii moderne, fie-care moment din înlănțuirea istorică nu este decit o formă de luptă, tot ast-fel și între indivizii singuratici.

Și toate aceste frământări intelectuale și sbuciumări fizice, toate avinturile gîndirii omenești și toate șiroaiele de singe ce au înroșit planeta noastră, au avut și au unul și acelaș obiectiv: binele grupului social și prin el binele individului.

Concepția binelui nu este însă și nu poate fi unitară și comună tuturor grupărilor sociale, pentru că fie-care grupare socială trăește în împrejurări specifice, cari îi crează și trebuințe specifice și adese-ori

diametrul opuse celor pe cari le-au alte grupări sociale, trebuințe deosebite atit în privința formelor, cit și a numărului lor.

Pentru o hordă primitivă concepția binelui se mărginește la săturarea stomacului și la alte asemănătoare mulțumiri animale. Ea se resboiește cu alte horde ca să le ia vitele, productele, femeile etc. Individualitatea ei și împrejurările în cari trăește nu i-au creat alte trebuințe. Orizontul ei e strimt, și o face incapabilă de o altă concepție, superioară, despre bine.

Grupul social înaintat în cultură luptă și el pentru bunuri materiale, pentru că fără ele nu ar putea exista, dar cit e de mare deosebirea între trebuințele materiale ale fie-cărei grupări sociale în parte!

Și cu toate acestea, nu ordinea materială a trebuințelor deosebește esențial grupurile sociale culte (națiunile) de cele primitive (horde și triburi), ci *momentele intelectuale și etice*.

Pas de pas cu progresul culturii se întinde, se mărește și se complică și concepția binelui social (al grupării și a membrilor ei).

Desvoltarea facultăților intelectuale creiază o altă ordine de trebuințe, o altă ordine de aspirații: pe lingă cele materiale se ivesc trebuințele înalte ale firei omenești: trebuințelele intelectuale și etice.

Acestea la rîndul lor tot prin lupte capătă un grad oare-care de satisfacțiune, iar toate aceste manifestațiuni intelectuale și etice sunt tot atitea bunuri ideale ale unei grupări sociale. Ele sunt de domeniul organizațiunii politice, de domeniul dezvoltării limbii, a literaturii, a istoriografiei, a filosofiei, artelor și științelor, a economiei publice și private, etc.

Cu cit o grupare socială este mai inteligentă și mai dezvoltată cu atit ea ține mai mult la armonica mai departe dezvoltare a bunurilor sale materiale și morale, și cu atit devine și impulsul spre *maximul posibil de bine* al grupării și al membrilor ei mai conștient.

Aci am ajuns la noțiunea culturii, despre care, în această ordine de idei putem zice: Ea este un rezultat al luptelor între grupările sociale heterogene pe de-o parte, și dintre membrii grupărilor și forțele naturii

pe de alta, rezultat ce se manifestă în forma unui capital de bunuri materiale, intelectuale și etice.

Dar pentru-ca grupări sociale sau națiuni să poată ajunge la asemenea grade înalte de cultură, nenumărate alte grupări, horde, triburi și popoare au trebuit să piară în lupte seculare lente dar neconținute pentru existență; nenumărate alte popoare au fost eliminate, pentru-ca *selecțiunea socială* să poată fi așa, cum ni se prezintă astăzi. Nenumărate treburi și popoare, *lipsite de conștiința personalității lor morale, lipsite de aspirațiuni etnice ideale și astfel, ca o consecință firească, lipsite și de energie suficientă* au trebuit să cadă, pentru-ca pe ale lor ruine să se poată înălța *alte națiuni și acestea să devină depozitarele culturii colective.*

Abia în secolul nostru au început a se deștepta cite-va din popoarele aservite la națiuni streine sau primejdite de acestea la distanță. Aceste popoare au înțeles în acest secol de lumină, că dacă ele însăși nu luptă cu un plus de energie spre a putea trăi, ele fatal ar trebui să piară, precum rinduri-rinduri de horde, de triburi și popoare, începând de la *homines alali* și pînă la Poloni au perit, sau sunt pe cale a se pierde în neamuri heterogene.

Un concurs de împrejurări și lupte în secolul trecut și la începutul veacului nostru a aprins lumina cunoștinței și pentru cite-va din micile sau risipitele popoare ale Europei.

La această lumină ele au înțeles deosebitele primejdii ce le amenințau și le amenință încă, această lumină a făcut ca popoarele amenințate cu abscipțiune să-și stringă rindurile, să-și concentreze forțele lor omogene dar risipite pînă aci, și să rivnească, fie-care în parte dar fie-care cu ale sale puteri unite a realiza pentru sine maximul de bine posibil.

Această deșteptare la conștiința de sine a acestor popoare este o notă de înaltă capacitate de cultură pentru ele, pentru-că numai popoare trezvi și stăpîne deja pe un grad oare-care de cultură pot fi pătrunse de această *conștiință morală, care este identică cu esența principiului național.*

Conceptul naționalității a fost discutat

de mulți scriitori celebri ai timpului nostru și din multe puncte de vedere. Astăzi ideile în această privință sunt deja cristalizate, așa că putem zice, că un popor ce se găsește stabilit pe un teritoriū comun și are în sinul său elemente de coesiune morală destul de numeroase și destul de puternice, ca să poată crea și manifesta o comună voință în vederea organizațiunei sale politice și culturale, un asemenea popor constituie o naționalitate.

Între aceste momente de coesiune, cel dintiū e limba comună: limba națională.

«Prima manifestațiune intelectuală a omului este limba, zice Novicow, și ori-cit ar fi de vechiū acest fenomen psihologic, importanța sa este în o continuă creștere cu progresul civilizațiunei.

Limba este un fel de spontană sinteză a facultăților mentale ale unui popor. Toate progresele intelectuale pe care le-a săvîrșit un grup social se reflectă în limbă. Intiū, vocabularul ei singur e suficient, ca să dea o probă despre suma cunoștințelor concrete și abstracte ale unei societăți.

Prin fonetica sa, ea dă măsura intensității vitale a poporului ce-o vorbește. În fine gramatica și sintaxa sunt, am putea zice, de domeniul logice. Structura gramaticală și sintactica cea mai simplă și în acelaș timp cea mai perfectă dovedesc în general o dezvoltare intelectuală considerabilă.

Perfecțiunea unei limbi e o mare pirghie mentală și o puternică armă. O limbă eufonică, sonoră, scurtă și capabilă de a exprima raporturile cele mai complexe prin formele cele mai simple *dă unei națiuni imense avantagii asupra rivalelor sale*^{1.}

Alt moment de coesiune națională este comunitatea religiunei. Necesitatea metafizică elementară care este la baza credinței se reflectă într'o formă religioasă concretă, iar în această comunitate de credință tremură un element de o însemnată forță coesivă.

Intocmai ca identitatea limbei și a formei de credință, sunt și obiceiurile și moravurile, suvenirile istorice, înclinările și aspirațiunile, comunitatea teritorului tot atitea momente mai mult sau mai puțin deter-

1. I. Novicow, *La lutte entre les sociétés humaines*, Paris, 1893, pag. 97.

minante pentru deșteptarea conștiinței unei individualități etnice.

Această conștiință se numește *națională*, pentru-că membrii poporului respectiv sunt *conștiinți* de aceste elemente intelectuale, *comune și caracteristice* pentru ei.

Conștiința națională a unui popor fiind însă de o fundamentală importanță pentru cultura și viitorul său, vom insista mai mult asupra ei.

Nerva Codru

UN NOU ATAC ÎN CONTRA ROMÂNISMULUI

Cunoscutul publicist, înaltul funcționar de Stat și furnisor al teoriilor maghiare de drept public ungar și transilvan, dl Gustav Beksics (citește Becșici) a publicat de curind o nouă înținare, care-i o nouă trompetă ce chiamă la atac contra Românismlului *).

Este sigur, că ce scrie Beksics nu-i o convingere numai personală. Legea de colonisări, votată de mult de parlamentul maghiar și aplicată sistematic, este o măsură din sistemul de lucrări, pe care Beksics le cere, ori mai bine, *le proclamă ca viitoare acțiuni ale guvernului maghiar*.

Din aceste motive scrierea lui Beksics ne interesează într'un suprem grad.

Ea coprinde trei capitole.

I

„Atențiunea opiniei publice se îndreaptă mereu către Ardeal și interesele importante naționale periclitare în acele părți. Și guvernul are de gând să desvolte o activitate mai mare...”

Așa începe Beksics broșura sa, al cărei scop este să lămurească printr'o discuție obiectivă ce trebuie să se lucreze în Ardeal.

Broșura, nu-i vorbă, e mică, discuția se mărginește la generalități, dar, zice el „programul amănunțit de acțiune și stabilirea planului de lucrări se cuvine să le facă guvernul și cunoscătorii cei mai chemați ai relațiilor locale ardelenesti”.

Intre acești cunoscători se numără și Beksics și, cum el este și înalt funcționar într'un minister unguresc, nu mai

incapă îndoială, că ideile depuse în broșura sa fac parte din cercul de planuri agresive, pe care le coace Ungurimea oficială în detrimentul poporului român. Ele merită prin urmare să fie cunoscute bine și de Români.

Ce voim noi, se întrebă Beksics? Să consolidăm Statul și națiunea maghiară. Ce-i însă consolidarea Statului?

Consolidarea Statului este identică cu consolidarea nației maghiare și consolidarea nației maghiare este identică cu ocuparea hotarelor țării. *O unificare completă nu-i posibilă*, sau va cere cel puțin un lung termen până să se poată face. Nici nu-i de lipsă însă; există doară și azi grupe naționale, care nu supără politica maghiară, ca Sîrbii, Șvabii etc.

Dar —

„Unitatea Statului nostru, națiunea noastră numai de un singur popor este amenințată și numai dintr'o singură regiune-

„Poporul acesta este cel român; regiunea aceasta mare și importantă se întinde de la Brașov până la Arad, și de la Maramureș peste Selaj și Bihor până la Lugoj și Caransebeș.

Beksics recunoaște că în Maramureș, Selaj, Bihor și pe la Arad se desnaționalizează și Români, dar corpul lor central este inaccesibil pentru asimilare și dușmănos nu numai nației, ci și Statului maghiar.

Și pentru aceea este o nebunie a crede că problema maghiară este rezolvată cită vreme chestiunea română nu a fost rezolvată. „Cine îndrăznește să ia în gura sa cuvîntul politică națională acela trebuie să-și facă socoteala și cu „chestiunea română”, care voeste să întocmească un deosebit teritoriū național. Pentru că pro-

* *A nemzeti politika programja Erdélyben és Székelyföldön. Irta Beksics Gusztav. Budapest, 1896.*

gramul economic, cultural și administrativ al noii epoci nu are sens, dacă scopul lui real nu este crearea-naționalității maghiare între Pojon și Brașov, Carpați și Drava *cel puțin*.

Intru cât îi privește pe Români, este de o camdată suficient dacă în cadrele unității maghiare sunt intrați cam în măsura în care au intrat pînă azi *Slovacii*, *al doilea stadiu va fi acela în care Românimea nu va mai fi periculoasă pentru unitatea maghiară*.

Dar și ajungerea primului stadiu de apropiere este deja o operă grea.

Pe teritoriul înscris de o linie, care pleacă din Sighetul Marmației peste Oradea-Mare, Arad, Timișoara și Lugoj și de la Bistrița-Năsăud pe marginea Săcuimei pînă la Brașov și Timiș Ungurimea nu are continuitate, *nu are unitate*. În el se află numai singuraticile iasule maghiare fără de vre-o legătură organică, fără de puncte de sprijinire, nici la Est, nici la Vest:

Puncte de sprijinire ar fi Maghiarimea de pe *Alfoeld* și din Săcuime. Problema, program și politică națională este prin urmare dezvoltarea și întărirea acestor două puncte. Săcuimea este însă slabă cită vreme este izolată ca o insulă; *ea trebuie să fie împreună cu Maghiarimea de pe Alföld, prin crearea unei „punți” etnice maghiare*. Situația ei ar fi sprijinită pe ce este deja unguresc între comitatele: *Trăș-Scaune* (circa 110.000 Maghiari din c. 130.000 locuitori) și *Cic* (c. 98.000 M. dintre c. 114.000) din partea estică, săcuiască și *Bihor* (c. 283.000 dintre c. 516.000) și *Selaj* (c. 67.000 M. dintre c. 191.000) din partea nord-vestică, și anume pe Ungurimea din comitatele *Cluj* (c. 77.000 dintre c. 225.000), *Turda-Aries* (c. 37.000 dintre c. 150.000), *Mureș-Turda* (c. 102.000 dintre c. 177.000), *Oșorhei* (c. 103.000 dintre c. 110.000).

Printr'o linie lată de Unguri, linie creată de Stat, să se desfacă corpul poporului românesc în două corpuri: iată ce vrea Beksics, ce clocește fantasia politicianilor maghiari!

II

Beksics se întreabă apoi: care trebuie să fie în Ardeal, acțiunea Statului pentru realizarea acestui scop.

Politica economică cu două drumuri, industrial și agronomic, trebuie să se completeze cu politica culturală, toate fiind îndreptate spre acelaș scop comun.

Pînă acum politica culturală a dat cîte va rezultate de preț; insulele maghiare s'au susținut și întărit, orașele au început să ia un caracter maghiar, dar afară de orașe politica culturală n'a avut rezultate. Pentru aceea trebuie ca de aci înainte să înaintăm mult mai repede cu lucrările de consolidare națională. Politica economică trebuie să ne fie noul mijloc, care dacă va asimila mai puțin, de sigur va întări sistematic poporul maghiar, îl va spori, și va trezi puternic forțele lui de producțiune.

În special, în Ardeal o misiune cu deosebire importantă are industria. Și tocmai aici se plînge Beksics; Ungurii nimic n'au lucrat pe acest teren. Ei n'au imitat exemplul dat de Prusia care în Posen a căutat să-î frîngă și economicește pe Poloni. Iată deci ce planuri așterne Beksics:

1. Maghiarimea trebuie să fie întărită prin agronomie *pe văile rîurilor Mureș, Someș, Olt și Criș*, unde și de alt-fel este numeroasă. Maghiarimea din aceste văi ar despărți și mai mult corpul român. Această idee Beksics o recomandă ministrului de agricultură și din punct de vedere *strategic-economic*.

2. Agricultură conservă, nu desvoaltă. *Industria* desvoaltă. Ea însăș nu a fost cultivată pînă acum.

3. În Ardeal Ungurii mai au lipsă de *institute financiare, bănci agrare*, al căror scop trebuie să fie liberarea Ungurimei din Ardeal de institutele românești. Cînd o să ajungem timpul, exclamă Beksics, cînd institutele maghiare vor stăpîni teritoriul român din Ardeal!

Aceste lucrări trebuiesc plănuite *de odată toate*, deși trebuie să recunoaștem, zice Beksics, că nu toate mijloacele ne stau la dispoziție. Trebuie să știm ce vom face pe te tot și cu ce și cum să începem?

III

Căutînd acest punct de pornire, ochii lui Beksics cad asupra Săcuimei, a cărei misiune este să apere România din Ardeal, despărţindu-o de România, distrugînd continuitatea teritorială-linguistică şi de rasă din Estul „Ungariei”. Altă problemă a Săcuimei este întinderea spre centrul Ardealului. Strîmtoarea între Ungurimea din Săcuime şi de pe Alfoeld, naţionalitatea română devine inofensivă.

La întrebarea, dacă Săcuii sunt capabili să rezolve cu succes aceste două probleme, Beksics răspunde afirmativ, punînd o condiţie: dacă se vor aplica mijloacele necesare, pentru a combate semnele de *decadenţă economică şi antropologică* ce se observă între Săcui. Numărul mare al naşterilor şi mic al decesurilor dovedesc că totuşi Săcuii nu au pierdut puterea de desvoltare şi că ei ar putea să-şi îndeplinească cu succes misiunea naţională.

Cifrele cu care Beksics îşi dovedeşte aceste afirmaţii sunt acestea:

La 1890 s'a constatat că în *Cic* se nasc 43.5, mor 23.9, fiind sporul 19.6 la mia de suflete; în *Trei-Scaune* 39.1, 26.5, 12.6; în *Odorheiu* 40.2, 27.5, 12.7; pe cînd în comitatele tipice româneşti în *Făgăraş* aflăm cifra 37.8, 25.9, 11.9 şi în *Hunedoara* 34.6, 28.6, 6.

În Săcuime numai industria şi cultura pot fi de ajutor, de oare-ce pămîntul arabil este ocupat şi o emigraţiune nefastă are loc *).

Această emigraţiune ar trebui să fie ast-fel condusă, ca să sporească teritoriul săcuesc, o lucrare, care numai cu un plan serios se poate executa. Aşa:

1. În Săcuime se pot cultiva mai toate *industriile*; Statul ar trebui să pună în

*) Notiţa care urmează merită în deosebi atenţiunea politicianilor români din regat: Emigraţiunea spre România nu se poate constata exact, scrie Beksics, drumurile de fer nu sunt controlabile. Emigraţiunea *per pedes apostolorum* este însă controlabilă. *Ast-fel în prima treime a deceniului curent au trecut prin patru pasuri mai mult de 66.000 în România şi numai 56.000 s'au întors înapoi. În trei ani s'au aşezat în România cam 10.000 de Unguri, ăra a fi socotiţi cei plecaţi cu drumul de fier. Femeile migrează mai multe de cît bărbaţii. Beksics adaugă: Servitudinea şi durerea, prostituţiunea se alimentează chiar dincolo de România din pămîntul săcuesc.*

bugetul anual o sumă stabilă pentru sprijinirea lor (50.000 florini).

2. *Agricultura* ar trebui să se bucure de o cultură mai intensivă.

3. *Cultura* mai intensivă să opereze peste tot.

4. *Comunicaţiunea* (drumurile de fer), care a luat un bun avînt în Săcuime va face epocă, dacă se va face unele corecturi, apropiînd centrele săcuesţi mai mult de capitală de cît sunt azi *).

5. *Dislocaţiunea armatei* în Săcuime trebuie să fie din nou chibzuită. Precum prin comunicaţie trebuie lovită situaţia de azi a Braşovului, aşa trebuie lovit Sibiul prin strămutarea comădei militare generale de la Sibiul la *Oşorheiu-pe-Mureş*.

După ce discută aceste chestiuni, Beksics arată cum trebuie cultivate dintre centre mai ales două, *Oşorheiu-pe-Mureş* şi *Sângiorgiu*, în care prisosul populaţiei săcuesţi ar putea fi atras prin crearea unei mari industrii.

Acestea sunt ideile lui Beksics care a aruncat pe hîrtie numai chestiunile principale, lăsînd ca *programul de acţiune să 'l facă guvernul* după ce vor fi supuse unei temeinice anchete interesele Ardealului şi ale Săcuimei.

Şi o parte la acest program are mai fie-care minister. Beksics le provoacă pe toate să înceapă lucrările ce cad în resortul lor, căutînd a evita vrajbele, de oare-ce se ştie, zice el, că „cestiunea ardeleană tot-d'auna a suferit din cauză că Maghiarii ardeleni însişii nu s'au înţeles nici odată ei între ei.”

Făcînd o reprivire asupra planului lui Beksics trebuie să recunoaştem că el este destul de *ingenios* şi *real* şi într'o bună parte *executabil* pentru ca să atragă atenţiunea Românilor, cărora le cere—celor din regat — să colaboreze chiar la el prin o joncţiune a reţelei ferate române care să fie favorabilă înălţării Săcuilor.

*) Legătura comunicaţiei din Săcuime cu drumurile ferate româneşti din Moldova are şi pentru Unguri un sens naţional-unguresc. Beksics cere, pentru promovarea scopurilor ungureşti să se facă şi o linie de la Kézdi-Vásárhely la Oituz. Beksics speră, că făcînd Ungurii drumul de fer pînă la Oituz, România uşor se va învoi să lege reţeaua română cu cea ungară şi pe la Oituz.

Planul lui Beksics s'ar putea realiza prin continue exproprieri și parcelări, întru cât privește sporirea teritoriului maghiar în paguba Românilor. Această idee trebuie recomandată presei, institutelor financiare și societății române întregi de peste munți. Pentru paralisarea lucrărilor ce se anunță Români trebuie să se prepare din vreme.

Întru cât privește industria mare săcuiască, Beksics a uitat să discute chestiunea: care vor fi consumenții ei? Încercări de acestea au făcut și Sașii, fără să fi fost prea norocoși. Vor fi Săcuii mai norocoși? Nu credem.

Pe teren agronomic Statul maghiar își face deja „acțiunea“, împiedicând formarea de societăți de agricultură și făcând greutatea formațiunii de bănci românești pe la sate (Raiffeisen) și oprind progresul în acest

chip. În schimb cel puțin publicistica populară română trebuie să ia în această direcție o dezvoltare mai serioasă; iar încercările de a organiza lucrările prin reuniuni agricole și de credit trebuiesc continuate.

Lupta va fi, la tot casul, inegală. Dată treptat este totuși probabil că Români să țină bine piept — dacă numai vor observa din vreme ce se lucră contra lor și vor lua din vreme și măsurile de apărare.

Din acest punct de vedere cartea lui Beksics are un efect de trezire. Și din cauza aceasta am ținut să o facem bine cunoscută și ținem să o recomandăm politicianilor de peste munți: ea n'ar trebui să lipsească din biblioteca nici unuia dintre ei.

G. B.

CENTENARUL UNUI DRAPTEL NAȚIONAL

La 7 Ianuarie s. n. s'a serbat la *Reggio Emilia* centenarul desfășurării stindardului național al Italiei.

Ziarele italiene publică lungi rapoarte despre această serbare comemorativă și aprecieri ocazionale asupra renașterii Italiei.

La serbarea de la Reggio au luat parte și foarte mulți Italieni veniți anume din toate unghiurile Italiei.

Conferența festivă a făcut-o d. *Vittorio Fiorini* expunând istoricul acestui drapel. Conferențiarul amintind speranțele mari, pe care le deșteptase *Congresul Cispadan* al celor patru populațiuni din Bologna, Ferrara, Modena și Reggio d'Emilia spune că tot atunci, la 7 Ianuarie 1797, s'a luat hotărîrea de a adopta și de a face să fie recunoscut în întreaga peninsulă italică un drapel național compus din trei culori: verde alb și roșu.

Din timpurile Romei vechi, atunci la 1797 pentru prima dată s'a afirmat *conștiința unitară italiană* și s'a afirmat prin votul unanim al reprezentanților aleși ai poporului italian.

Spre a simboliza acea primă unire, ce fu simburile unității italiene, fură adoptate acele trei culori care însoțiră apoi pe po-

porul italian în toate luptele sale spre a se constitui într-o singură națiune mare și liberă.

Conferențiarul arată apoi cum acest tricolor s'a aflat indicat deja în «Planul de organizațiune al legiunei lombarde» și cum asociația *Giovine Italia* (Italia Jună) îl făcu popular în toată Italia.

Cu ocazia acestei serbări s'au ținut mai multe discursuri patriotice, dintre care cel mai entusiast și mai puternic în efectul său a fost acela al marelui poet al Italiei moderne *Giosuè Carducci*. Regretind că spațiul nu ne iartă a reproduce în întregime sa acest splendid discurs, publicăm cel puțin cite-va părți caracteristice din el.

Oratorul adresându-se către lumea adultă zice:

*Popor al orașului Reggio,
Cetățeni ai Italiei,*

Ceea ce noi săvirșim astăzi, ceea ce ne amintește această piatră comemorativă e mai mult de cât o serbare, mai mult de cât un fapt: noi celebrăm ziua de naștere a patriei.

Dacă patria ar mai fi și pentru noi ceea

ce era pentru generoșii noștri străbuni, suprema religioasă a sufletului, a intelectului, a voinței; aici, ca odinioară în solemnitatea Atenei și a Olimpului, s'ar înălța astăzi cu văpaia celui mai curat foc altarul patriei. Un nou Pindar ar dirija aici corurile senine ale junilor și ale fetelor ce cîntă originile noastre. Un alt Herodot s'ar ivi aici povestind poporului adunat trecutul, iar colegiul fecial ar invoca cu glas tare numele orașelor surori și aliata. Te-ar chema pe tine, Bologna umbrică și étruscă, născătoare a dreptului, și pe tine Modena romană, mamă a istoriei; și pe tine epică Ferrara, cea din urmă născută din conubiul Celților, Veneților și Longobărzilor pe miticul mal al riului Po. Și cele sosite, primite ar fi cu brațe deschise de către inimoasa și frumoasa cetate Reggio, fiică a consulului *Æmilius Lepidus*, și mamă a lui *Ludovico Ariosto*.

Dar timpurile de astăzi sunt desolate, lipsite de frumusețe și de idealitate: mai că am putea zice, că generațiunea tină e lipsită de conștiință națională, educațiunea națională ea însăși lipsită de îngrijire.....

Masele vulgare se înghesuiesc împrejurul bahanelor și al scandalelor, și uită, sau nici măcar nu știu de existența zilelor de glorie ale patriei; uită numele și faptele din grandioasa noastră istorie recentă, și nu și le amintește, de cît pentru interesele lor de partid.

Cu atît este mai mare recunoștința ce îți se cuvine tie, nobil oraș Reggio, care în uitarea de sine a Italiei comemorezi

faptul, că acum o sută de ani în acest palat municipal fu decretat *național* drapelul celor trei culori.

În aceste ziduri luat-a ființă și în această piață publică desfășuratu-s'a întâia oară, semnal al națiunii unite și al libertății, frumosul, seninul și sacru drapel al celor trei culori.

Fii binecuvîntat, drapel! binecuvîntat în originea ta imaculată, binecuvîntat în calea ta de lupte și de dureri pe care mereu senin ai înaintat, binecuvîntat în bătălii și în victorii acum și în totdeauna în cursul veacurilor binecuvîntat să fii, drapel!

Culorile tale sunt ale primăverii și ale țării noastre de la Muntele Ceniz la Etna: sunt omăturile Alpilor, primăvara văilor și vâpăile vulcanilor.

În curînd aceste culori cuvînt au dus inimilor mari și nobile, inimilor țării în virtuțile ce fac fericirea patriei și în curînd poporul cîntă sub drapel, jurîndu-i credință, lui, simbolului libertății noastre.

Iar acum, cînd generațiunea ce făcu unitatea stă să dispară după cîmpul de luptă și de biruințe al renașterii naționale, te transmite pe tine, semn sfînt al gloriei, drapel al lui *Mazzini*, *Garibaldi* și *Vittorio Emanuele*, generațiunii ce va avea să *desăvîrșască unitatea și să încoroneze cu idei și cu putere patria noastră renăscută!*

Discursul d-lui *Carducci* a produs, precum relatează ziarele italiene, o generală comoțiune și o furtună formidabilă de aplause.

UN UNGUR DESPRE ORIGINA ROMÂNILOR

Dr. LADISLAU RETHI

DESLEGAREA CESTIUNEI ORIGINEI ROMÂNILOR

Traducere din limba ungară de Ioan Costa.
Budapesta 1896. — 1 br. 8.

Mai îndrăsnesc de cît magistrul său, traducătorul, a schimbat titlul discursului de recepțiune rostit în ședința de la 6 Decembrie, 1896 a Academiei Ungare de d-l Réthi, titlu care în original sună: *Romanismul în Iliric*.

Indreptățit s'a crezut d-l Costa să facă această schimbare, în convingerea că prin studiul d-lui Réthi «cestiunea într'adevăr s'a deslegat», așa o spune d-sa în prefață.

N'avem de gînd să urmărim temeiul convingerilor «nepredominate de politică» ale acestui domn, ci ne vom încerca să schițăm în partea ei de căpetenie teoria susținută de elevul și urmașul lui *Paul Hunfalvy*, de d-l Ladislau Réthi.

Provocîndu-se la o lucrare a sa de acum

zece ani¹, studiu în care s'a servit și de luminele filologiei române și etnologiei peninsulei balcanice, după cum ne spune, autorul socotește de constatat faptul originii balcanice a Românilor. Iar prin studiul recent, își propune să răspundă întrebărilor: «cînd?» «cum?» s'a format neamul românesc și limba lui.

Tot pe base filologice caută d-l Réthi și de astă dată să recunoască trei influențe romanice, sau «trei simptome ale Romanismului» în peninsula balcanică:

1. Prin colonizarea compactă a Iliricului, care a durat pînă în veacul II al erei noastre, și prin neîntreruptul contact cu Italia, limba italică devine stăpîină în Iliric și mai ales la șes.

2. Locuitorii retrași la munți rămîn Illiri (Albanezi) dar sub influența culturală română limba lor primește o mulțime de romanisme, cu deosebire pentru noțiunile culturale.

Aceste două forme ale Romanismului în peninsula balcanică, au existat înaintea căderii imperiului de apus.

3. Al treilea simptom este formațiunea limbei române; iar această formațiune nu se putea întîmpla — după d-l Réthi — de cît după ce Roma veche a fost transportată de popoarele noi. «Ast-fel zice d-sa sunetul «c sună înainte de e și i numai de prin secolul VII ca și c (cs unguresc); g tot în secolul acesta să moaie înainte lui e și i; pe timpul acesta s'a putut întîmpla ca din munții Apeninilor prin Friaul pe lîngă Aquilea și Udine și prin Craina de azi să fie plecat niște semînții de păstori mănate poate de cause locale sau de instinct de migrare, poate în masse mari mai prin Iliricul de odinioară mîinindu-și turmele de pe pășune pe pășune.

«Acest popor de păstori din Italia s'a numit *român*, și limba sa *română*».

Deși este spre spirite ademenitoare frecvența lui «poate» în textul citat, ne lipsim de astă dată de plăcerea de a insista asupra lui, și vom urmări pe d-l Réthi în dezvoltarea tesei sale, cu deosebire din motivul că d-sa spune *ceva nou!*

«Să cercăm deci — urmează d-sa ceva

«mai la vale — un teritor unde numirea aceasta (român) a putut fi etnografică.

«Teritorul acesta n'a putut fi altul de cît *Romagna* de azi, teritorul exarhatului de Ravenna, sau de aci spre sud acea parte a Apeninilor, care s'a ținut de *pro-prietatea papală*. Numirea de român ast-fel are însemnătate locală, ca napoletano, calabrese, sardo, friulano, etc., precum poporul italian are datina să se numească «după ținuturi».

«Fie Roma sau România — urmează d-l Réthi — dar în tot cazul statul ecleslastic este acel teritor din a cărui munți s'au rupt sămînțiile de păstori cari pe sine se numesc Români, și în urma împrejurărilor încurcate de acolo, au plecat spre a-și «cerca o nouă patrie».

Habemus papam! îmi vine să exclam. Dar să lăsăm gluma, și să vedem argumentațiunea noului academician maghiar:

«Toate acestea le dovedește filologia. «Însușirile fonetice ale limbei române ne îndreaptă spre Italia de mijloc. Așa de exemplu e bătător la ochi că în limba română în anumite casuri în loc de *qu* și *gv* să pronunță *p* și *b* de exemplu: apă=aqua, patru=quattro, lapte=lacte, limbă=lingua etc. Insușirea aceasta se mai află în dialectul longudoro din Sicilia, ast-fel: baranta=quaranta, bindighi=quindici, abba=aqua. A esistat însă aceasta și în limbile vechi italice (tot în Italia de mijloc); în oscă=pam.=lat, quam, pid=quid, pis=qui, pietora=quattor; în sabelo-volscă: sepis=lat. siquis, în umbrică: petur=lat, quattuor etc. Insușirea aceasta au avut-o și alte limbi neolatine: în masapa (Italia de sud) apia=apă; gallia veche și Kymra; petvar, petguar, phedvar=în irica veche kethir (patru) pempe, pimp=v. ir. koik (cinci), epo, ep=v. ir. ech (cal, eapă).

«Arhaismul acesta s'a susținut dar în Romanismul păstorilor din Apenini, precum și în insula Sardinia, nu e de lipsă să deducem că a fost legătură intimă între cele două dialecte, ci să constatăm că însușirea aceasta fonetică, oare cînd, cînd Români au trecut în Iliric, a esistat pe un teritor «mai lat în limbele populare italice».

Credem că aci am putea pune întrebarea, că dacă o particularitate dialectală, comună

1. *Az oláh és nemzet megalakulása*. Budapesta 1887.

limbei române; unui dialect din Sicilia, și altor limbi neolatine, «*a existat și în limbile vechi italiice*», de ce acea particularitate să fi trecut în limba română mai ușor pe ușița mică deschisă de d l Réthi între veacul VII și VIII spre peninsula balcanică, de cât pe calea colonisării Daciei de Traian?

Rotacisarea lui l în r, în dialectul neapolitan, și cu deosebire în dialectele romano-umbro-macerate, realizată și la Români, îl face pe d-l Réthi să creadă că a ajuns la leagănul Românimei în ținuturile Apeninilor, «a căror vlață păstorească e tot atît de tipică azi, ca și în vechime.

«Acest popor de păstori, cînd a plecat «la drum n'a putut merge în altă parte de «cît spre Nord Est spre Friaul, unde a și «stat poate (sic!) cîtă-va vreme printre păstori furlani... Doară aceasta e cauza, că «în coloritul fonetic și materia lexică a limbei «române aflăm ceva, ce ne reamintește «Friaulul. Filologul Schuchardt menționează «cîte-va analogii de aceste, de exemplu

«românește: earbă, pele, moarte, poartă în «friaulă: jarbe, piel, muatre, puatre, une «cuvinte ca la Rom. bătrîn=fr. vedran; tot «de aici se ține schimbarea lui d final în «z în plural; de es. leopard, pl. leoparzi; «fr. leopars și altele».

Poporul de păstori pornit din *Romagna* (Italia) între veacurile VII și VIII, spre peninsula balcanică, romanizează o imensă masă de Traco-Iliri și slavi, susține d. Réthi, «însă numai atunci încep a trece Dunărea «popoarele balcanice, cînd regatul ungar «stătu deja de mult».

Quod erat demonstrandum!

*

O mică hartă este alăturată broșurei, indicînd prin săgeți direcția descălecării romînești din Italia spre peninsula balcanică, de acolo spre Dacia, pînă în Moravia, pînă în Caucas.

S.

CRONICA GENERALĂ

INCORDAREA DINTRE AUSTRIA ȘI GERMANIA

Contele *Goluchowsky* a fost la Berlin, pentru ca prin visita sa să desăvujeze svornurile despre tensiunea ce ar exista între Austria și Germania, în urma *desvălirilor* Principelui de Bismark. Cu atît mai mare a fost însă senzația pe care a produs o în toate cercurile politice un articol-bombă, apărut săptămîna trecută în «*Reichswehr*» din Viena. Acest ziar are reputația de semi-oficios al guvernului austriac și izbucnirea sa îi revine o importanță deosebită.

Iată raționamentul acestui ziar: *Numirea lui Murawieff* în funcțiunea de ministru de externe al Rusiei însemnează că Rusia să depărtează de Germania. Această schimbare politică pe noi nu ne prea interesează (!)

Este cunoscut că Muravieff e un mare dușman al Germaniei, dar nu să știe dacă este și al Austro-Ungariei dușman.

Cînd Germania se găsește în raporturi

de asociație cu cine-va e că *exploatează* această prietenie în folosul său; cînd se prepară în contra dușmanilor imediat ea își aduce aminte de aliați.

Lucrul e foarte practic, firește că nu pentru aliați.

Rolul pe care-l avem noi, Austriacii, în Tripla Alianță e rușinos. Recunoaștem pe Germania ca stat conducător, ce pe noi înșine *ne poartă de nas*.

Ea a avut tratat de neutralitate cu Rusia, *avem prin urmare dreptul de a încheia și noi asemenea tratat.*

În urma acestui articol guvernul austriac a desmintit știrea, că ziarul *Reichswehr* ar fi avînd legături cu el.

SLAVISMUL ȘI RUSISMUL

Ziarul rusesc *Petersburg Viedomosti* închină tuturor neamurilor slave un ditirambic articol de Anul Noû.

În acel articol se zice între altele: Slavii să fie feriți și Dumnezeu să le dea puter

ca să poată lupta fără preget *pentru realizarea marelui lor ideal comun.*

Ziarul după ce arată soarta desnădăjduită în care se găsesc *Slavii din Austria și Ungaria* își exprimă credința, că acești Slavi vor birui asupra asupritorilor lor în *puterea ideii slave.*

În fine monitorul panslavist accentuează mindria ce o simte fie-care Rus că *idealul comun al Slavilor progresează.*

Nu știm, ce va fi înțelegând organul *rusesc* sub *idealul comun al Slavilor*, — dar vedem că *politica maghiară* produce roade de cari cei de la *Petersburg. Viedomosti* au cuvinte a se bucura.

MAGHIARII CONTRA ITALIENILOR DIN FIUME.

Între Italieni și Maghiari existați relații de oare-care simpatii mutuale. Și unii și alții au luptat în contra Austriei și adese-ori ei procedau în comun acord. Kossuth al Ungurilor era tovarăș de luptă cu Mazzini. Garibaldi ș. c. l. Italienii, în lipsă de cunoștințe etnografice și politice mai obiective în privința Ungariei, credeau în declarațiunile demagogice ale Maghiarilor și li considerați și pe aceștia drept campioni ai principiului naționalităților.

Abia de cînd chestiunea română a început să desvălească în fața lumii civilizate adevărata stare a lucrurilor din Ungaria și Transilvania, au început și Italienii să cunoască *adevărul* în privința Maghiarilor.

Acum în urmă însă chiar Maghiarii ei însuși s'au însărcinat să-i *convingă* pe Italieni despre adevărul cuprins în aserțiunile Românilor în presa străină.

Guvernul maghiar, în neastimpărata sa sete de a nivela «asperitățile» naționale ale Statului, și-a adus aminte, că unicul port maritim al Ungariei, *Fiume*, este un oraș cu desăvirșire *italian*. De aci hotărîrea guvernului Bánffy de a face drum limbei maghiare și în Fiume. În acest scop ministrul de justiție a dat o «energică» ordonanță, stabilind *oare-cari drepturi pentru limba maghiară* în acest oraș curat italian și care aparține mai mult Croației, de cit Ungariei.

Această manifestă pornire de a maghia-

riza pe Italienii din Fiume a produs între aceștia o mare fierbere. Ziarele lor, *Il Bilancio* ș. c. l. protestează cu energie în contra acestor nedemne tentative.

SLOVACII DIN UNGARIA

Ziarul *Allgemeine Zeitung* de la München tratează în No. 12 a. c. sub titlul «*Mișcarea naționalităților în Ungaria*» mai ales chestiunea națională a *Slovacilor*. Ziarul german după ce arată, că întreaga politică maghiară modernă se învîrtește în jurul tenetelor de maghiarizare, și după ce expune violențele ce au fost folosite spre acest sfîrșit se întrebă: *Și care-i rezultatul?* Bieții Slovaci țin morțis la limba și naționalitatea lor, ei adună ban cu ban pentru fonduri școlare, susțin cu enorme sacrificii ziarele lor, publică, tot cu jertfe grele, scrieri populare și lucrează astfel să-și creeze o cultură intelectuală. Și cînd dificultățile ce li crează devin prea mari, ei trec Oceanul Atlantic, de unde însă ei adese-ori se reîntorc și devin atunci pri-mejdioși în Ungaria.

Maghiarizarea rupe ici-colea indivizi singuratici din poporul slovac, însă *massele* aceștia resistă neclintite. Mai mult. Cu toate opintelile maghiare, Slovacimea din Nordul Ungariei *se înmulțește mereu și cucerește pe Maghiarii ce locuiesc în sinul ei, făcînd din ei Slovaci*.

Și să nu zici că Maghiarii sunt o națiune cu viitor?!....

VATICANUL CONTRA MAGHIARIZĂRII

Autoritatea catolică ce se numește «*Universalis Sacra Romana Inquisitionis Congregatio*» a trimes acum cite-va zile un decret Episcopului maghiar de la Muncaci în Ungaria de Nord arătîndu-i că Vaticanul *nu* permite, ca liturgia greco-catolică în dieceza Muncaciului să fie celebrată în limba maghiară. În acea dieceză locuiesc Slavi și Maghiari. Liturgia se făcea pînă acum în limba veche slavă. Maghiarii însă și cîți-va Ruteni renegați au stăruit ca liturgia să fie maghiarizată, ceea ce Vaticanul a oprit. El a mai oprit și traducerea căr-

tilor rituale (greco-catolice) în limba maghiară. Ziarele ungurești sunt foc și pară din pricina aceasta. Nu trece zi fără articole violente în contra *Cardinalului Conte Ledohowski*, pentru că se presupune, că decretul de oprire s'ar fi luat în urma instigațiilor sale. Adunările de protestare se țin lanț și sunt ziare maghiare cari re-

comandă credincioșilor greco-catolici din Muncaci să treacă la o altă confesiune, fie chiar la cea ortodoxă-răsăriteană. Firește să Maghiarii nici nu se gîndesc serios la o asemenea convertire a celor de la Muncaci, ci vor numai că sperie Vaticanul arătîndu-i spectrul «schizmei».

DIN DOMENIUL ȘTIINTELOR

Periodicitatea furtunilor.—D. *Kassner* de la Berlin a studiat periodicitatea furtunilor în Germania și ajunge la rezultate foarte interesante. Pentru perioada 1883—1842 furtunile în Berlin arată o frecvență *maximală* în zilele de *Joși* și o frecvență *minimală* în zilele de *Luni*.

Alte cercetări făcute în alte orașe și publicate în „*Das Wetter*” fac pe Dr. *Kassner* să-și formuleze concluziunea, că, în general frecvența furtunelor se urcă *Lunea spre Marți*, iar *Joia* se produce un minimum de furtune.

În orașele industriale frecvența e mai ales în timpul de *Vineri* spre *Simbătă* și de *Simbătă* spre *Duminică*, iar în localitățile în cari nu sunt fabrici, contrarul se ivește.

După toate acestea se pare, că *electricitatea atmosferică este în oare-care relație strînsă cu variațiunile cantităților de fum* ce se înalță în aer.

Vaccinarea în contra holerei.—Un medic englez care practică în Indi, Dr. *Haffkine*, publică mai anul trecut că ar fi descoperit un vaccin în contra holerei. Știrea a fost primită în cercurile medicalo cu rezerve scheptice.

Procedeu medicalului englez a fost însă studiat și experimentat la Berlin de Dr. *Kolle* în institutul pentru boalele infecțioase. Dintr'un articol pe care îl publică Dr. *Kolle* în «*Deutsche Medizinische Wochenschrift*» rezultă că vaccinarea dă rezultate surprinzătoare, ceea ce el a putut constata în cercetările microscopice, la care au fost supuși *bacilii* (microbii) holerei împreună cu substanța de vaccinare.

Cu microscopul se poate urmări cum mici corpusele „*anti-holerine*” ce se cuprind în vaccin fracționează și resorb microbii holerei,

Imunizarea cu acest vaccin nu se menține decît un an de zile. Cu toate acestea, în cas de

epidomi, acest vaccin va trebui folosit ca mijloc preventiv.

Statistica noului metod de vindecare a difteriei.—Dr. *Hammer* de la Heidelberg publică în „*Deutsche Medizinische Wochenschrift*” date statistice despre rezultatul tratamentului difteriei cu serul antidifteric, inventat de d-nii *Behring* și *Roux*.

În clinica de copii din Heidelberg mortalitatea în casuri de difterie era înainte următoarea: În 1889 mortalitatea era de 41%, în 1890 de 60%, în 1891 de 67%, în 1892 de 50%, în 1893 de 52% în 1895-96 (tratament cu ser) mortalitatea a scăzut la 17%.

Aceste cifre oficiale vorbesc mai eloquent, de cît ori și ce apologie, despre marele triumf al științei față cu una dintre cele mai teribile boale ale copiilor.

Higiena ochiului la lectură.—Domniul *Harold Griffing* și *S. I. Franz* arată în *Psychologi al Review* condițiunile fizice cari fac ca ochii să obosească la lectură.

După numeroase experiențe autorii conchid că factorul principal al obosirii ochilor este *caracterul literelor tipărite*, așa că nu ar trebui folosite decît litere mai mici de 1 mm, 5 înălțime. Intensitatea luminei are mai puțină importanță în această privință, cu toate acestea, o lumină foarte slabă poate deveni o cauză a unei oboseli mai mari, decît literele mici.

În privința literilor autorii adaogă, că *densitatea* lor e de o capitală importanță; cu cît ele sunt mai rare cu atît sunt mai igienice.

Laboratorul Davy-Faraday.—La 22 Decembrie s'a deschis în Engliera grandiosul *laborator Davy-Faraday* în *Royal Institution*. A-

est laborator, unic în felul său, va servi pentru cercetări fizico-chimice și va fi deschis pentru membrii orî și cărei națiuni.

Cel mai mare pod din lume. — Este podul peste La-Manche, destinat a lega Franța cu Anglia între puntele : Capul Gris-Nez și Folkestone.

— Acest pod este proiectat pentru 2 căi.
Lărgimea tablierului este de 8 metri și lăr-

gimea podului, socotit întru axele grindilor principale de 26 metri.

— Distanța între pile va fi alternativă de 260 și 350 metri.

— Ante-proiectul acestui pod a fost elaborat de: *Scheide & Cie.*

— Costul acestui pod va fi de 860.000.000 lei, socotit: 380.000.000 lei pentru zidărie și 480.000.000 lei pentru suprastructură.

NOTIȚE DIVERSE

NOU DOCTORAT IN FRANȚA

Senatul academic al universității din Paris a hotărît să elibereze o nouă diplomă de doctorat care va purta numirea de *Doctorat universitaire*.

Această diplomă e merită pentru studenții *străini*, ea le va servi drept certificat despre studiile lor superioare, dar nu le acordă dreptul de practică în învățămînt.

ALTE CURSURI UNIVERSITARE PENTRU POPOR.

Am adus în numărul trecut știrea, că la universitatea din München s'a constituit un comitet de profesori universitari în scopul de a deschide cursuri științifice pentru popor.

Acum aflăm, că și la Berlin se vor face asemenea cursuri populare.

Un număr de profesori universitari au adresat Senatului Academic o cerere, ca acesta să numească un comitet permanent de profesori universitari și să-l însărcineze *ex officio* a face poporului asemenea cursuri universitare, remîinînd firește ca membrii în acest comitet să fie aleși, rînd pe rînd, toți profesorii universitari.

După socotelile făcute, aceste cursuri vor necesita cheltueli în sumă de 15,000 mîrci pe an.

În Lipsca se fac deja cu începere de la 11 Ianuarie n. asemenea cursuri.

ETNOLOGUL BASTIAN

Profesorul Dr. Bastian, director al muzeului de etnologie din Berlin este unul dintre cei mai renumiți cunoscători ai etnologiei. Călătoriile sale la popoarele asiatice și africane, materialul prețios pe care l'a adunat și studiile sale profunde asupra *Etnopsihologiei* au făcut pe mulți sociologi să-l claseze între *fondatorii* sociologiei.

Cu toate că acest savant a trecut deja de vîrsta de 70 de ani, el a întreprins acum cîteva luni n nouă călătorie de exploratii etnologice în Arhipelul Indic, de unde se reîntoarce zilele acestea la Berlin.

RECOLTA VINULUI IN FRANȚA

În anul 1896 Franța a produs aproximativ 54,656,000 hectolitri de vin ceea-ce face un plus de 17,968,000 hectolitri față cu recolta din 1895. Cauza acestei extraordinare fertilități este a se căuta în vremea priincioasă din primăvară. Valoarea totală a recoltei din 1896 este prețuită la 1174 de milioane de franci.

JUNȚIUNEA ELVEȚIEI CU ITALIA PRIN SIMPLON.

Tratatul între guvernul italian și cel francez pentru tunelul din *Simplon* s'au încheiat și tratatul a fost aprobat de Consiliul federal al Elveției la 21 Decembrie n. Opinia generală este că Elveția poartă

în această lucrare cheltueli disproporționate de mari în comparație cu Italia. Elvețienii însă par a fi mândri, că această operă epocală va fi mai ales meritul lor.

Unele ziare elvețiene însă susțin, că dacă acest tratat ar fi supus *poporului* (prin sistemul *ad referendum*) tratatul ar fi respins.

INFORMAȚIUNI

Congresul Ligii se ține în Sala Teatrului Hugo, la ora 9 dimineața.

Duminică trecută, 5 Ianuarie, au avut loc alegerile de delegați ai Secțiunilor de București a Ligei pentru Congresul ce se ține astăzi. Au fost aleși domnii:

Achimescu Al., Alimănișteanu C., Antimescu Al., Antonescu Ion, Assan G. G., Bianu Ion, Bibicescu I. G., Boambă G. I., Borgovan Vasile, Bornean Anton, Bozocanu Al., Bursan G. G., Canciov Vasile, Chintescu N., Christescu Ath., Clinciu Ion, Cordea G. N., Cosăcescu Nic., Daniilescu Corn, Delavrancea Barbu, Demetrescu Anghel, Dimitrescu M. Z., Dimitrescu Procopie, Dissescu C., Duca Grigorie, Florescu A. D., Frunzescu Emil, Furcă C., Eurnică D. Z., Grădișteanu Ion, Herescu Zefir, Ionescu G. (Göbl), Ionescu Eftimie, Dr. Istrate, Lupan Nicolae, Lupașcu Al., Mavrocordat G., Măndreanu Vasile, Miclescu Al., Miculescu Vasile, Morandini Eremia, Negoescu Ion I., Nenitescu D. Z., Nenoviceanu Ant., Păltineanu Barbu, Periețeanu-Buzeu S., Popa George, Popescu Simeon, Dr. Popovici Max, Procopescu Nicolae, Rădoiu Ion, Rădulescu-Motru C., Rosetti Vintilă C., Saita G. I., Ștefanuță Vasile, Sihleanu Stefan, Smedeanu Matei, Tătășescu C., Terușanu Panteli, Ursian Valerian, Vanien Anton, Vlădescu Mihail.

Delegații Secțiunilor din provincie pentru Congres sunt: Ai Secțiunei *Craiova*: domnii Al. Nicolaid, N. T. Pop. C. M. Ciocazan, C. Gireșteanu, M. N. Săulescu, I. T. Chețianu, G. Tirnoveanu, T. Policrat.

Ai Secțiunei *Predeal*: P. C. Sa Arhimandritul Dionisie Simionescu și d. I. G. Babeș

Ai Secțiunei *Focșani*: domnii Em. Constantinescu, C. C. Mărgăritescu, A. T. Marosin, Alexe Ilievici.

Ai Secțiunei *Bacău*: domnii I. Klein și Vlaicu.

Secțiunea *Birlad* a delegat pe d-l Stroe Belloescu.

În scopul de a se da streinătății informații exacte în privința chestiunii naționale, și în genere a situației Românilor, a apărut în capitală o publicație în limba franceză, sub titlul «*Correspondance Rose*».

Această corespondență apare sub direcțiunea d-lui *Roberto Fava*.

În curînd va apare o asemenea publicație periodică și pentru cercurile politice germane sub titlul «*Romaenische Correspondenz*».

În Londra a apărut de curînd o voluminoasă scriere sub titlul *The Balkans* de *William Miller*. Cartea se ocupă de populațiunile din Sud-Estul Europei *mai ales însă de Români*, și într'un mod simpatetic. Vom face într'un număr viitor o amănunțită dare de seamă despre această scriere.

D-l M. Thomas, profesor sas din Brașov, publică o statistică asupra industriei și comerțului în Brașov și Sibiu între anii 1870 și 1895.

Această statistică este interesantă prin faptul că *rectifică ideea pesimistă*, ce domnește în public, că Români comercianți și industriași din Brașov și Sibiu dau înapoi. În Brașov în 1870 erau 96 industriași *români*, în 1884 erau 158, și 168 în 1895 iar comercianți *români* erau 110 (în 1870), 179 (în 1884) și 200 (în 1895).

În Sibiu industriași români erau în aceeași an 15, 32, 75, iar comercianți 6, 12, 30.

Ziarul «*Leipziger Tageblatt und Anzeiger*» publică sub titlul «*Păreri noue despre România*» o dare de seamă foarte conștientoasă și elogiioasă despre cartea domnului *G. Benger: România, o țară a viitorului*.

A apărut: *Lilice de la Pind, Poesii macedonene originale și daco-române de Petru Vulcan (Picurar'lu de la Pind)*. Cu o prefață de D. V. A. Urechia.